

вы гэбрай, гэбрайскі. Слова *жыд* загінула ў полімі Галакосту, слова *яўрэй* — на руінах савецкай імперыі.

„Вы ўскрэсьнеце, Жыды, усьлед за Беларусяй“, — спадзяваўся Янка Купала ў 1919 годзе. Гэтаму прароцтву не было наканавана збыцца. Другая сусьветная вайна ў Беларусі забрала ў нябыт цэлы культурны кантынэнт беларускага *жыдоўства* (задумаемса, чым рэальна напоўненая вядомая ўсім формула „кожны чацьверты“). Гэты кантынэнт зьнік, як Атлянтыда. Ягонымі спадкаемцамі застаемса мы ўсе.

Жылплошча

Сяргей Харэўскі

Па вайне забесьпячэньне масаў жыльлём стала магутнай псыхатэрапіяй для панішчаных гарадоў і вёсак. За тлумам новабудоўляў забываліся жахі вайны і Курапатаў. Пад фанфары перарэзваліся чырвоныя стужкі, і на вачах у зьняможанага народу паўставалі дамы-палацы. Тады будавалі на шырокую нагу. Пра нарматывы кватэрных *плошчаў* ня дбалі. 12 дадатковых мэтраў абавязкова выдзялялася для кандыдатаў хоць якіх навук. А для дактароў ці для творчых работнікаў мусілі прыдаваць па 20 мэтраў. Гэтая вынаходка Сталіна трывала да канца СССР.

Неўзабаве, праўда, высьветлілася, што новых палацаў на ўсіх ня хопіць. Давялося ўводзіць нарматывы. За Хрушчовым яны склалі 6 мэтраў на чалавека, якіх, на думку савецкіх гігіеністаў, мусіла хапіць савецкаму чалавеку для здаровага сну пасля цяжкага працоўнага дня. Праўда, *жылплошчай* звалася не агульная *плошча* кватэраў, а толькі *плошча* пакояў, тая, дзе можна было ставіць ложка або сэрванты.

Неўзабаве прыйшла яшчэ адна праблема — як стрымаць рост гарадоў. Тады прыдумалі наступную норму — лішнія 12 мэтраў трэ было шукаць таму, хто жадаў атрымаць бласлаўненую гарадзкую прапіску.

Дзеля атрыманьня *жылплошчы* пайшлі ў ход шлюбы, народзіны і разводы. *Жылплошча* — гэтае слова штодня гучала на розных лады ў судах, міліцыі, ЗАГСах.

Адна з галоўных мэтаў савецкага чалавека — *жылплошча*... Ня блытаць з жыльлём!

Зайздрасьць

Аляксандар Лукашук

Зайздрасьць — гэтаксама як спакуса і ганарлівасьць — суправаджае чалавека на працягу ўсёй гісторыі, ад Эдэмскага саду да Гефсіманскай гары, ад Алены, на якую паквапіліся траянцы, да Марксавай дадатковай вартасьці, якую, паводле геніяльнага выразу Шарыкава, трэба ўзяць і падзяліць.

„Пачуцьцё незадаволенасьці і раздражненьня, выкліканае перавагамі, посьпехамі, дабрабытам іншых; жаданьне мець тое, што маюць другія“, — што можа быць трапнейшым за гэтае вызначэньне бальшавізму, якое Тлумачальны слоўнік беларускай мовы памылкова дае слову *зайздрасьць*?

Зайздрасьць перамагла ў Беларусі на бальшавіцкіх штыхах — і замест Беларускай Народнай Рэспублікі было пабудаванае царства роўнасьці і братэрства, палітычных сынонімаў *зайздрасьці*. *Зайздрасьць* сканфіскавала заводы і зямлю, шляхту і інтэлігенцыю, культуру і прыстойнасьць.

— Прасі што хочаш, — сказаў Бог беларусу. — Дам табе, але суседу дам удвая.

— Няхай я акрывею на адно вока, — адказаў беларус.

Дадамо — савецкі беларус.

У славянскіх мовах слова *зайздрасьць* паходзіць ад стараславянскага дзеяслова *зазьрети* — убачыць, і, верагодна, заснаванае на так званым злым воку, якое можа сурочыць. Блізкае да *зайздрасьці* паходжаньнем і слова *нянавісьць* — ненавідзяць, г.зн. ня хочучь і ня могуць спакойна глядзець на тое, чаму *зайздросьцяць*.

Зайздрасьць — галоўная эмоцыя XX стагодзьдзя ня толькі для Беларусі, але Беларусь сустракае новае стагодзьдзе з *зайздрасьцю* ў якасьці дзяржаўнай палітыкі і ідэалёгіі. *Зайздрасьць*, якая ўладарыць у краіне, жадае мець маёмасьць прадпрымальнікаў, хоча, каб яе паважалі дома і за мяжой як прыстойную даму, каб яе любілі як народную ўладу.

Зайздрасьць — эмоцыя несвабоды. Усе несвабодныя *зайздросьцяць* свабодным, але ніколі — наадварот.

Закатваць

Антаніна Хатэнка

Паўсюль скажуць „закацілася Сонца“ ці некуды „закаціўся мяч“, але так масава *закатваюць* у слоікі на зімовы схоў усялякае смакоцьце толькі на абшарах былое краіны Саветаў.

Ад сярэдзіны лета аж да глыбокае восені шпарка *закатваюцца* ў трохлітровікі ды меншыя іхныя браты гуркі, ягады, памідоры, грыбы ды салаты. Вясковыя хаты й гарадзкія кватэры ператвараюцца ў кансэрвавыя заводы, прапахлыя кропам, смарадавым лістом ды воцатам. У гаспадыняў нарэшце на языку ня плёткі, а зацятая пахвальба ці шкадаваньне: „Я сто літраў *закатала*“. — „А я ўсяго толькі сорок“. І краю не відно гэтаму літражу. Мужчыны служаць аўтаматамі па закрутцы слоікаў.

З акна ў вакно перадаюцца рэцэпты, тэхналёгіі, перапазычаюцца блішчастыя накрыўкі ды прылады *закатваньня*.

Хітрыя майстры прыдумалі дзеля палёгкі й ашчаднасьці „раскатку“, якая дзівосным чынам вяртае скарыстанай накрыўцы былую моц і трывшчасць. Цяпер жывуць і слугуюць накрыўкі даўгавечна — да іржавых дзіраў.

Здараецца, што *закатачнае* жыцьцё скаланаюць выбухі. Плады ірвуцца зь няволі, аднак гаспадары зноў і зноў нястомна *закатваюць* у слоікі пад шкло ўсё жывое — навывперадкі. Быццам, *закатаўшы рукавы*, зацята *закатваюць*-хаваюць няспраўджаную мару пра волю. Пра тую нязнаную волю, пры якой кожны спаўняе сваю місію: вучоны дасьледуе, мастак творыць, настаўнік навучае, доктар лякуе, а завадчанін кансэрвуе для ўсіх садавінугародніну... Але тое... Тое — жытка лайдакоў, а мы — „трудзяшчыся“ — дружна *закатваем* усё пад шаблённыя „крышкі“.